לא א טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ד: לב ב מי" פ"ג מהלכות

סמג עשין כב טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ו: לג ג ד מיי שם [והלי י]

טוש"ע שם סעיף ד: לד ה מיי' פ"ב שם הלכה

לה ו מיי שם פ"ג הלי יא סמג שם טוש"ע

שם סעיף ה: לו ז טוש"ע שם סעיף ד

בסגה"ה: ח [טוש"ע שם סע" ז]: לו ט טוש"ע שם סע"ד: לח י מיי שם פ"ז הלי ח

ממג שם מוש"ט י"ד

טבודה כוכביה הל' ו

סמג שם טוש"ע י"ד סימן קמו סעיף יד:

הגהות הב"ח

(מ) גם' אמר רב הונא

לרב

(ג) רש"י ד"ה וחא רב יהודה: (ד) ד"ה סמי וכו׳ פחת לורמו: (ד) ד"ה

ומותר וכו' דכשהוא: (ו) ד"ה חותמה וכו'

(1) ד"ה מכחין הן שמשתמשין: (**ה**) תום' ד"ה שעל הסדינין וכו'

דלורת אדם אסור במטבעות ואפשר דהתם

במסבעות ומפסר 70,000 קאמרי דאסור לעשותם וע"ש: (**ט**) ד"ה שוחק וכו'

המיבעיא לו בתרוייהו

לו בא"ד חמן דממאסא לא בעי פירור וכו' רב יוסף דקאמר דבעי שחיקה

בעבודת כוכבים וכו' רבה קאמר ולפי זה: (ל) בא"ד היכי ליעביד

רעוד דע"כ לרכנן וכו' בגמרא לטעמא דלא: () ד"ה אמר וכו' ועוד

אמאי אהדרו וכו' כסוטות

להיכט יוכו יוסי לא הקשה דהא רבי יוסי לא הקשה אלא מדגעי כתישה ש"מ

וכו׳ נהרות שמתרגשים

מימיהם:

אשכחנא נשום:

לחתום

בה דכשהות:

נעשה זכל ונאמר

יהושע

עבודת כוכבים הל' יא

בריה דרב אידי מפרקיה דאביי שמיע לי ועי׳ לעיל מב:

ודאיתא שםו וכדרב הונא

בריה דרב יהושע ועיין רש"י משמע דהכי גרס הכא],

ב) ור"ה כד: כל הסוגיאו.

בס"ד על גליון חגיגה טו:

פירוש של ענין שיננה], ד) [תוספתא פ"ו ה"א], ד) לעיל יח. [שבת עה.

מנהדרין סח. ר"ה כד:], 1) [תוספתא רפ"ו], 1) [לעיל

מב. לקמן מח: פסחים כח.],

ארצעה פנים. פני שור ואדם ואריה ונשר לחיה אחת דוגמת חיות הקדש דכתיב אתי השרויות אללי: שבמדור העליון. כדכתיב אתי אבל חמה ולבנה במדור התחתון הם: דאחרים עשו לו. עובדי כוכבים: והא (מ) דרב יהודה דאחרים עשו לו. לורה בטבעת שהיה מניח: סמי

שלא יאמרו לה הוא עובד: חוממה. לורתה: ומותר לחתום בה. (ה) כשהוא חותם שוקע החותם בשעוה ואינו נראה מבחוץ: חוחמה שוקע. אסור לחתום (ו) דכשהוא חותם הוי חותמה בולט. ולקמן פריך ה"נ ניחוש לחשדה: דשף ויתיב. שם מקום שהיה במדינת נהרדעת. ויש חומר יכניה וגלותו נטלו עמהן מאבני ירושלים ומעפרה ובנאוהו שם והיינו דשף ויתיב בנהרדעה נישוף כאן ונתיישב כאן והיינו דכתיבי כי רצו עבדיך את אבניה וכו': אנדרטא. ללם: והא ר"ג יחיד הוה. וניחוש לחשדה: דפרקים. של חוליות ולה היה מחברם אלא בשעת בדיקת עדים וכל יומא לא חזו לה וליכא חשדא: למעלה מן המים. על אוגני הכלי: למטה מן המים. בשולים ובדפנות: מבווין. שמשתמשין בהן במאכל ובמשתה (נ) ואין מכובדין אלא העשויין לתכשיט: שירין. למידין: קומקמוסין. סירות קטנות של מתכת: בזרגבי' ווורה לרות. שלא יכשל בה ישראל ליהנות ממנה: אף הוא. אם יזרנה לרוח גם עתה יש הנאה ממנה: גבו'

"לא אסרה תורה אלא בדמות ד' פנים בהדי הדדי אלא מעתה פרצוף אדם לחודיה תשתרי אלמה תניא יכל הפרצופות מותרין יחוץ מפרצוף אדם אמר יחרב (6) יהודה בריה דרב יהושע מפרקיה דרבי יהושע שמיע לי לא תעשון אתי לא תעשון אותי אבל שאר שמשין שרי ושאר שמשין מי שרי והתניא ילא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני במרום יכגון אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון ושבמדור התחתון מי שרי והתניא 2אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת כי תניא ההיא לעובדם אי לעובדם האפילו שילשול קטן נמי אין הכי נמי ומסיפיה דקרא נפקא דתניא אשר בארץ לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שילשול קטן ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני במרום כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות שאני ר"ג ראחרים עשו לו והא רב יהודה דאחרים עשו

לו וא"ל שמואל לרב יהודה ישיננא סמי עיניה דדין התם בחותמו בולט ומשום חשדא דתניא סיטבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה ומי חיישינן לחשרא והא בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא דאוקמי ביה אנדרטא והוו עיילי ביה אבוה דשמואל ולוי ומצלו בגויה ולא חיישי לחשרא ירבים שאני והא רבן גמליאל דיחיד הוה כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גביה ואיבעית אימא "דפרקים הואי ואיבעית אימא "להתלמד שאני דתניא מלא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות: רשב"ג אומר וכו': איזו הן מכובדין ואיזו הן מבוזין אמר רב מכובדין למעלה מן המים מבוזין למטה מן המים ושמואל אמר אלו ואלו מבוזין הן אלא אלו הן מכובדין שעל השירין ועל הנומים ועל המבעות תניא כוותיה דשמואל ימכובדין שעל השירין ועל הנומים ועל המבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמסין ועל מחמי חמים ושעל הסדינין ועל המטפחות: מתני יסי אומר ישוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף הוא נעשה זבל (י שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: גמ' תניא שאמר להם רבי יוסי שוהלא כבר נאמר פואת חמאתכם

דתנן (מפזר) 6 וזורה לרוח או מטיל לים (בי ומבעיא לן בתרוייהו שוחק ומטיל לים או מטיל לים בעיניה ואמר רבה חמץ דלשאר מימות בעי פירור עבודת כוכבים דלים המלח לא בעי שחיקה פי׳ דלגבי חמן לא משכחנא בשום דוכתא ים המלח אבל בעבודת כוכבים אשכחנא בכמה דוכתי דקאמר יוליך הנאה לים המלח הלכך אף הכא נמי דקחני לים סתמא ים המלח הוא ורב יוסף אמר אדרבה איפכא הוא חמן (י) דמאים לא בעי פירור עבודת כוכבים דלא מימאסא בעינן שחיקה ומסתמא רב יוסף קאמר דבעי שחיקה בעבודת כוכבים אף בים המלח דאיירי ביה רבה ולפי זה חימה לרבנן אליבא דרב יוסף היאך יבערו עבודת כוכבים בשלמא לרבה יעשה שחיקה בשאר מימות דלים המלח אפילו בעיניה אלא לרב יוסף היכי ליעבוד (ב) ^מ) דע"כ לרבנן אף שחיקה בשאר מימות אינו מועיל מדאינטריכו רבנן בגמרא (נקמן דף מד.) לטעמיה דלא נחכוין משה אלא לבדקן כסוטות מכלל דלא מהניא שחיקה בשאר מימות כמו שנפרש שם ואם כן מה יעשה וכי כל שעה ילך לים המלח וי"ל דישחוק ויזרה במקום שאינו מגדל למחים 0: אברך דו אף הוא נעשה זבל. פי׳ רשב״ם וקא סברי זה וזה גורם אסור ורבי יוסי לא חייש דסבר זה וזה גורם מותר ומכל מקום אסור לזבל שדה לכתחלה אף לרבי יוסי בובל של עבודת כוכבים כיון שהוא מתכוין ליהנות ואין להקשות דרבנן אדרבנן דהכא חיישו רבנן לובל ואילו גבי חמץ בפרק כל שעה (פסחים דף כח.) אמרי רבנן 0 (מפזר) וזורה לרוח דיש לחלק גבי חמץ כחיב לא יאכל והלכך אינו אסור אלא כדרך הנאה גמורה °אבל בעבודת כוכבים כתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם ואפילו כל דהו אי נמי רבנן דהתם היינו רבי יוםי דהכל: אמר החב ר' יוםי לחבמים והלא כבר נאמר ואת חמאתכם. פי' ושנ"ס דפריך מואכות אותו טחון עד אשר דק דמסתמא כל דבר הנשחק עומד ליזרות לרוח וגם רש"י פירש וזה לשונו ואת חטאתכם אשר עשיתם וכו' מואכות אותו טחון קא מותיב אבל מואשרוף לאו חיובתא היא דכל כמה דלא שחיק ליה מחבר בהדדי ואינו נעשה זבל משמע דרבי יוסי היה אומר להם ששחקן לזרות לרוח וקשה לר"י וכי היה רבי יוסי טועה בזה שלא היה זורקו למים והא באותו פסוק עצמו דואכות אותו כתיב ואשליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר דהיינו מים היורדים ועוד (ל) מאי אהדרו ליה לא נחכוין אלא לבדקן כסוטות לפי סברתנו אין אנו לריכים לאותה בדיקה כלום אלא משום דכתיב ויזר על פני המים לבד ורבי יוסי הקשה מדבעי כתישה שמע מיניה דזורה לרוח לכן נראה לפרש דרבי יוסי אסיפא דואשליך את עפרו אל הנחל סמיך אלמא לא זרקו לים אלא לנהר ונהר אינו אלא כמו זורה לרוח שכן דרך נהרות שמתגרשים מימיהם רפש וטיט על גדותיהם ושם עושה זבל ואפ״ה לא חש משה רבינו לכלום אמרו לו הרי הוא אומר ויזר וישק לא נחכוין אלא לבדקן כסוטות והשקה אותם הזהב ולא נשאר מן הזהב כלום אבל ודאי אין שחיקה מועלת בשאר מימות:

> בולט הוה. כלומר צומח ויוצא למעלה חיישינן לחשדא דתניא טבעת שחותמה בולט אסור להניחה באצבעו ומותר לחתום בה חותמו שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה. ומי חיישינן לחשדא כרי. ואסיקנא להתלמד שאני ולרבן גמליאל להחלמד הוה שנאמר לא תלמד לעשות כתועבות אבל אתה למד להבין ולהורות. רשב"ג אומר הצורות החקוקות על הכלים המכובדין אותן הכלים אסורין ועל המבוזין מותרין תניא מכובדין שעל

עיניה דדין. (ד) פחות לורתו: חשדת.

מִתַחַת לָאָרֶץ: שמות כ ד שמות כ ד 3. בִּי אַתָּה בְּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיִ אֱלֹדֶיוּך נֹתֵן לְךְ לֹא תִלְמֵּד לָצֲשׁוֹת בְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם לָצֵשׁוֹת בְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם דברים יח ט מָהָם: ולא ידבק בְּיָדְרְּ מאומה מן הַחֶּרֶם לְמַעַן

ישוב יי מחרון אפּוּ וְנָתֵן לְּךְ רְחֲמִים וְרְחִמְּךְ הַרְכָּךְ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךְ: דברים יג יח 5. ואָת חַטַאתְכָם אֲשֶׁר עַשִּׁיתֶם אֶת הָעֵגֶל לְקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בְּאֵשׁ וָאָבּת אֹתוֹ טְחוֹן הַיִּטֵב עַד אֲשֶׁר דַּק לְעָפָּר הַיַּטֵב עַד אֲשֶׁר דַּק לְעָפָּר ואַשְלְרְ אֵת עַפָּרוֹ אֵל הַנַחַל הַיֹּרֵד מִן הָהַר:

גליון הש"ם

מתני' רבי יוםי אומר. עיין תשובת רשד"ס חיו"ד סימן רמ"ח: תום' ד"ה אמרו וכו' אכל בטבודת דף יב ע"ב תוספות ד"ה אלא ולקמן דף מח ע"ב תוספות ד"ה לא:

מוסף רש"י

בדמות ד' פנים. לגוף אחד כעין חיות הקדש, דהיינו אתי, שכסא כבוד רכוב עליהן (ר"ה בד:). פרצוף אדם לחודיה תשתרי. שהרי הוא אחד מהן בחיות ואפ"ה אמר דאיכא כולהו בהדי (שם). שבמדור העליון. ברקיע שבינוי, דדייקינן אתי, אבל חמה ולבנה וכוכבים ומולות במדור התתון הן ברקיע השני כדאמרינן במסכת השני כדאמרינן במסכת חגיגה (יב: שם). שילשול. מולעת (חוח). והא רב יהודה. שהיתה לו לורה נטבעתו ואחרים עשאוה נטבעתו לאייל שמחלל יון ל שמומל לפשקפה מיניה (שם). סמי עיניה דדין. כלומר השחת לורתו ומשום חשדא.

נחל נחל שלה יתמרו עדיי היא לו שלה ילמרו עדיי היא לו שניים היא שלה ילהבין ולהורות. כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים ולהורות לגניך לא מעשה כך וכך שזה הוא מק הגוים (דברים יח ש) או: שמוכל לעמוד כהן ואם ישה נגיא שקר לפניך שמפין שהוא מכשף (שבת עה.). שוחק וזורה לרוח. המולא עבודת כוכנים של מתכת (דעיד מב.). אכרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון. אור"י דכל אלו תירולים של אביי אמת הן דמדלא קאמר בכל אחד ואחד אלא אמר אביי ש"מ שלא היה חוזר בו אלא מתחלה היה דורש מן המקרא לאסור שמשין של מטה כגון היכל ואולם ואחר כך לאסור שמשין שבמדור העליון כגון שרפים

ואופנים ובשמים תחתונים חמה ולבנה כוכבים ומולות שהם קבועים ברקיע שני י: שאני ר"ג דאחרים עשו לו. הקשה הר״ר אלחנן דלכאורה משמע שלוה ר"ג לעובד כוכבים לעשות והא אמירה לעובד כוכבים שבות ואפילו בדבר שאינו של שבת כדאמרינן בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף ב.) גבי חסום פי פרתי ודוש בה וי"ל דמלוה שאני ויש שהיו רולים להחמיר שלא להחתים לעובד כוכבים חותם שיש בו לורת אדם בשביל חוב אא"כ היה העובד כוכבים מביא לו מעלמו וכן שלא לחגור אותם רלועות שיש בהם לורת חדם בולטת חמנם יש סמך להתיר מתוך הלכות גדולות שמעמיד אותה דרב יהודה בלורת חשדא טפי דרקון ושם שייך מבאחריני כדתנן מצא כלים ועליהם לורת דרקון כו' יוליכם לים המלח ואנדרטי דקא חייש לחשדא היינו משום שהיה צלם דמות אדם כל גופו בידים ורגלים: והא רב יהודה דאחרים עשו לו. פירוש ואפ״ה הזהיר בו שמואל שלא להשהותו אם לא יסמא עינו שלא יחשדוהו שעשאו ועבר על לא תעשו ומשני שאני רב יהודה שחותמו בולט היה ולא היה משום חשד עשייה אלא משום חשד עבודת כוכבים: והא ר"ג יחיד הוה. וא"ת אמאי לא משני דלורת לבנה לא היתה בולטת ולכך עשאה ר"ג ואור"י ור"ת וריב"א כי בחמה ולבנה ומזלות אין חילוק בין בולטין לשוקעין וכן ברקיע שוקעין הם ולא מפליג בהכי אלא גבי פרצופין וכיוצא בהן: שעל הסדינין ועל המשפחות. ה"ח גר' מטבעות (ח) דסדינין ומטפחות חד הוא והלכך מותרין מטבעות שיש בהם לורת עבודת כוכנים: שורתק וזורה לרוח או משיל לים. נפסחים פרק כל שעה (דף כח.) מייתי האי מתני' גבי חמן

רבינו חנגאל

שמשמשין לפני במרום ודחינן לא אסרה תורה בהדי הדדי אלא מעתה פרצוף אדם לחודיה לישתרי אלמה תניא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אמר רב ליה לא תעשון אתי לא תעשון אותי אבל שמשין שרי והתניא לא תעשון . בדמות שמשיי המשמשיו כר׳ עד שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו איני והא רב יהודה דאחרים עשו לו טבעת בצורה כדי להיות חותם בה סמי עיניה דדין כלומר העבר צורתו. ופרקינן גבי רב יהודה כגון דחותמו

א) אולי צ"ל מפרהי' דאביי שמיע לי. ועי' בהנהות מהרי"ב כאו.

השירין ועל הנומין ועל הטבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמוסין ועל מחמי חמין ועל ספלים ועל הסדינין ועל המטבעות שמעינן מינה כי כל הצורות החקוקות במטבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמוסין ועל מחמי חמין ועל ספלים ועל הסדינין ועל המטבעות מוכא אמר להון הבי יוסי והכתיב בעגל וישרוף אותו באש שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו זורה לרוח אף הוא נעשה זבל חיישינן דלמא מזבלו ביה ונמצאו נהנין מן העבודת כוכבים אלא יוליכם לים המלח. תניא אמר להון רבי יוסי והכתיב בעגל וישרוף אותו באש

ק) ומוספתה פ"ד ה"ג]. ט) עי׳ תוספות חולין פח: ד״ה אלא, י) [מהלים קב], ב) ווט"ט חומ' ביוחל נד. ל) [וע"ע עוט" ביוננו מ. ד"ה כרובים וכו"], () [ל"ל מפרר], מ) ועוד דע"כלרבנן כל"ל רש"א, () [וע"ע חוס' פסחים כח. ד"ה עבודת כוכבים דלא], תורה אור השלם 1. לא תַעֲשׂון אִתִּי אֱלֹהֵי כֶּסֶף וַאלֹהֵי זְהָב לֹא תַעשו לָכֶם: שמות כיט וכל תמונה אשר בשמים

מְנָעל וַאֲשֶׁר מִתְּחַת וַאֲשֶׁר